

Marian Mroziowski

Koncepcja nowoczesnej infrastruktury gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej w perspektywie konkurencyjności : cz. II

Zarządzanie. Teoria i Praktyka nr 1 (7), 29-41

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marian Mroziowski

Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie

KONCEPCJA NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURY GOSPODARCZEJ, SPOŁECZNEJ I INSTYTUCJONALNEJ W PERSPEKTYWIE KONKURENCYJNOŚCI. Cz. II

1. Wprowadzenie

W pierwszej części artykułu dotyczącej konkurencyjności gospodarki narodowej wskazano, że do głównych czynników konkurencyjności, obok koordynacji i kooperacji, wysokiej jakości życia, „trójkąta wiedzy” zawierającego: badania, kształcenie i innowacje, zaliczono także ład instytucjonalny oraz elementy infrastruktury gospodarczej i społecznej. W niniejszej części opracowania podjęto próbę przedstawienia koncepcji struktury infrastruktury gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej o charakterze systemowym z uwzględnieniem czynników, które oddziałują w długim okresie na kształtowanie potencjału konkurencyjności otwartej gospodarki funkcjonującej w zliberalizowanych warunkach wymiany międzynarodowej.

2. Istota infrastruktury

Infrastruktura (łac. *infra* – pod, poniżej; łac. *infra structura* – podstawa określonego ładu lub konstrukcji) jest kategorią ekonomiczną, zaczerpniętą z języka angielskiego (*infrastructure*) i oznacza „podbudowę bazy” (Brzozowska 2002), a w korespondencji do języka niemieckiego jako podstawa, podbudowa, podwaliny, fundament (*Grundlage*). Mimo, że w naukach ekonomicznych funkcjo-

nuje od lat 50 ubiegłego stulecia¹, to nie znalazła powszechnej akceptacji żadna z jej definicji (tab. 1).

Tabela 1. Przegląd głównych definicji infrastruktury

Autor	Treść definicji infrastruktury
J. Bralczyk (2007)	Infrastruktura to urządzenia i instytucje usługowe niezbędne do należytego funkcjonowania społeczeństwa i produkcyjnych działów gospodarki. Infrastruktura ekonomiczna to infrastruktura obejmująca usługi w zakresie transportu, komunikacji itp. Infrastruktura społeczna to infrastruktura obejmująca usługi w dziedzinie prawa, oświaty, służby zdrowia itp. Infrastruktura umożliwia życie: to urządzenia i instytucje zapewniające usługi, komunikację, transport, zdrowie, oświatę. To nie sfera produkcji, ale bez infrastruktury gospodarka jest niemożliwa.
<i>Dictionary of Business</i> (2002)	Infrastruktura to dobra i usługi, zwykle wymagające istotnych inwestycji, zasadniczych dla funkcjonowania gospodarki.
Z. Dziembowski (1985)	Pojęcie infrastruktury obejmuje swym zasięgiem zbiór różnorodnych technicznie urządzeń i instytucji oraz rodzajów działalności spełniających różnorodne funkcje. Obejmuje ona jedynie urządzenia, czyli obiekty majątku trwałego związane w sposób bezpośredni i stały z obsługiwanym terenem.
I. Fierla (2001)	Infrastrukturą nazywa się podstawowe urządzenia i instytucje świadczące usługi niezbędne do należytego funkcjonowania gospodarki i zapewniające odpowiednie warunki bytowe ludności.
M. Gorynia, E. Łąźniewska (2009)	Infrastruktura to czynniki, które bezpośrednio wpływają na jakość życia mieszkańców oraz zapewniają właściwe funkcjonowanie podmiotów rynkowych i działalności gospodarczej. System infrastruktury tworzy: infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna i infrastruktura instytucjonalna.
Z. Karst (1986)	Infrastruktura to zbiór urządzeń i instytucji użytku publicznego, wynikający z działalności człowieka, trwale zlokalizowany i zorganizowany w systemy, których świadczenie ma istotne znaczenie dla funkcjonowania gospodarki i organizacji życia ludności w mieście i na wsi oraz które służą za pomocą różnych urządzeń technicznych funkcjom wytwarzania, przesyłania, rozdzielania i rozprowadzania, a więc przemieszczania z jednego na drugie miejsce: wody, ścieków, energii, wiadomości, obrazu i ładunków.

¹ Z. Dziembowski (Brzozowska 2002) podaje, że termin infrastruktura zaczęto stosować w NATO na przełomie lat 50 i 60 ubiegłego stulecia do oznaczenia obiektów trwałego użytku (koszary, lotniska itp.).

W. Kopaliński (1994)	Infrastruktura to podstawowe urządzenia, przedsiębiorstwa i instytucje usługowe nieodzownie potrzebne do właściwego funkcjonowania produkcyjnych działów gospodarki.
K. Kuciński (1997)	Infrastruktura to układ urządzeń, obiektów i instytucji obsługujących te systemy przestrzenne i łączących je w jedną całość, przy czym jego zakres rzeczy określają zawsze wymogi układu obsługiwanego.
<i>Leksykon naukowo-techniczny</i> (1989)	Infrastruktura to podstawowe urządzenia i instytucje niezbędne do właściwego funkcjonowania zarówno działów gospodarki (infrastruktura techniczna), jak i społeczeństwa jako całości (infrastruktura społeczna), świadczące usługi w dziedzinie prawa, bezpieczeństwa, oświaty, opieki zdrowotnej itd.
A. Piskozub (1977)	Infrastrukturę tworzą stworzone przez człowieka, trwale zlokalizowane liniowe i punktowe obiekty użytku publicznego, stanowiące podbudowę życia społeczno-gospodarczego, z uwagi na ich funkcję przemieszczania osób i ładunków (transport), wiadomości (łączność), energii elektrycznej (energetyka) i wody (gospodarka wodna).
D.F. Szultz (2001)	Infrastruktura to urządzenia materialne umożliwiające ruch towarów, wyrobów, wody, ścieków, energii i informacji, ale nie obejmujące budynków (z wyjątkiem terminali transportowych) oraz pojazdów, a podstawowym celem infrastruktury jest wspomaganie ludzkiej działalności.
K. Wojewódzka-Król (1983)	Infrastruktura to ogół podstawowych urządzeń i instytucji koniecznych do prawidłowego funkcjonowania gospodarki.

Przedstawione definicje w zdecydowanej większości pozostają w korespondencji z klasycznym rozumieniem infrastruktury, które odwołują się z reguły do obiektów trwałego użytku o charakterze rozwiązań technicznych i instytucji społecznych z misją usług publicznych. Infrastrukturę o charakterze czynnikowym przedstawiają autorzy „*Kompedium wiedzy o konkurencyjności*” (2009). W kontekście konkurencyjności wyróżniają oni poza infrastrukturą gospodarczą i społeczną, także infrastrukturę instytucjonalną (Gorynia, Łaźniewska 2009), w której ujmują regulacje prawne sterujące procesami gospodarczymi w kraju, jak i ich wdrażanie, czemu służą system sądowniczy i administracja publiczna². Można dodać, że infrastruktura instytucjonalna w tym podejściu ma charakter systemowy i przenika wszystkie dziedziny życia danego społeczeństwa.

² W ocenie R. Freya (Brzozowska 2002) do infrastruktury nie należy zaliczać wymiaru sprawiedliwości, policji, administracji i gospodarki mieszkaniowej.

W aspekcie konkurencyjności nowoczesnej gospodarki narodowej uzasadniona jest rozszerzona interpretacja infrastruktury. W niniejszym opracowaniu za infrastrukturę uznano wszystkie systemowe artefakty (dzieła ludzkiego umysłu i ludzkiej pracy), zidentyfikowane na określonym poziomie cywilizacyjnego rozwoju danego społeczeństwa, które wywierały wpływ i oddziałują na sprawność jego działania oraz poziom jakości życia ludzi. Tak rozumiana infrastruktura zawiera elementy o charakterze widzialnym i niewidzialnym, sformalizowanym i niesformalizowanym oraz skodyfikowanym i nieskodyfikowanym. Brane są pod uwagę zatem składniki infrastruktury o charakterze sieciowym, punktowym, regulacyjnym, normującym, które bezpośrednio lub pośrednio, pozytywnie lub negatywnie wywierały wpływ i oddziałują na funkcjonowanie danego społeczeństwa i życie pojedynczych osób. Rozdzielenie na określone jej formy w postaci infrastruktury ekonomicznej (technicznej), społecznej i instytucjonalnej ma charakter głównie porządkowy. Natomiast z punktu widzenia konkurencyjności nowoczesnej gospodarki i praktyki życia gospodarczego, infrastrukturę należy postrzegać i interpretować całościowo, ponieważ w rzeczywistości występuje tylko społeczeństwo gospodarujące (Gilejko 2005), w którym zachodzą ściśle zależności między składnikami o charakterze ekonomicznym, społecznym i instytucjonalnym.

3. Komponenty infrastruktury gospodarczej i jej konkurencyjne znaczenie

Interpretując infrastrukturę gospodarczą w perspektywie konkurencyjności gospodarki narodowej można zdefiniować ją jako systemowe artefakty materialne i skodyfikowane, które umożliwiają realizowanie procesów gospodarczych, głównie takich jak: produkcja dóbr i usług, ich podział oraz wymianę produktów i czynników produkcji. Wskazana definicja obejmuje głównie widzialne wytwory pracy, które umożliwiają:

- prowadzenie działalności gospodarczej;
- pozyskiwanie czynników produkcji, ich zatrudnianie oraz wymianę;
- wytwarzanie produktów, ich transport i wymianę między różnymi podmiotami gospodarczymi;
- racjonalne wykorzystywanie zasobów będących w dyspozycji danego społeczeństwa.

Do głównych komponentów infrastruktury gospodarczej można zaliczyć³:

³ Opracowano na podstawie: (Brdulak 2005; Brzozowska 2002; Burdecka 2004; Buszko 2010; Fierla 2001; Filipiak, Ruszała 2009; Gorynia, Łaźniewska 2009; Milczarek 2006; Pławgo 2005 t.1; Wrona, Rek 2001).

1) składniki systemów transportu: drogowego, szynowego, lotniczego, morskiego, wodnego, śródlądowego, linowego, rurociągowego;

2) składniki systemów łączności: przewodowej; bezprzewodowej: radiowej, telefonii komórkowej, satelitarnej; mieszanej: telewizyjnej, internetowej, intranetowej; pocztowej; kurierskiej;

3) składniki systemów sieci energetycznych: elektroenergetycznych, gazowniczych, ciepłowniczych;

4) składniki systemów gospodarki wodnej i ochrony środowiska: zbiorniki retencyjne, urządzenia systemów melioracyjnych, urządzenia systemów irygacyjnych; urządzenia systemu zaopatrywania w wodę, urządzenia regulacji rzek, urządzenia sieci kanalizacyjnych, oczyszczalnie wody i ścieków;

5) składniki systemu wymiany handlowej (instytucje infrastruktury rynków⁴): sklepy; domy towarowe; domy handlowe; punkty drobnej sprzedaży detalicznej; składy; stacje paliw; apteki; targi; giełdy; aukcje; banki; niebankowe instytucje finansowe (fundusze powiernicze, fundusze emerytalne, towarzystwa ubezpieczeniowe); wystawy gospodarcze; wolne obszary celne; instytucje rynku pracy (publiczne służby zatrudnienia, Ochotnicze Hufce Pracy, agencje zatrudnienia); notariusze; instytucje ksiąg wieczystych; instytucje pośrednictwa handlowego;

6) składniki systemów wymiany informacji gospodarczych: urzędy statystyczne, portale wiedzy, centra transmisji danych, systemy nawigacji satelitarnej; ośrodki przekazu innowacji, Krajowa Sieć Ośrodków Informacji Patentowej, centra doskonałości, centra zaawansowanych technologii; Sieć Informacji dla Biznesu, centra transferu technologii, parki technologiczne;

7) instytucjonalne składniki ład u gospodarczego: system prawa własności; instytucje systemu ochrony praw własności; system instytucji wspierających stabilizację makroekonomiczną; instytucje systemu rozwiązywania sporów zbiorowych i partnerstwa społecznego; instytucje regulujące zakładanie, prowadzenie przedsiębiorstw oraz ich upadłość; instytucje regulujące wymianę z zagranicą; instytucje zakazów i uprawnień: koncesje, pozwolenia, licencje, zwyczajne giełdowe (uzanse), ceny minimalne, ceny maksymalne, cła, opłaty, system podatkowy, subwencje, kontyngenty, przepisy standaryzacyjne, przepisy administracyjne itp.;

8) instytucjonalne składniki systemu rozwoju przedsiębiorczości (instytucje otoczenia biznesu⁵):

⁴ Instytucje infrastruktury rynków (Mroziewski 2010) to instytucje umożliwiające realizowanie i legalizowanie transakcji handlowych w sferze zakupu i sprzedaży (wymiany) czynników produkcji i produktów.

⁵ Instytucje otoczenia biznesu (Mroziewski 2010) to instytucje, które świadczą przedsiębiorstwom usługi: finansowe, ubezpieczeniowe, doręczeniowe, doradcze, szkoleniowe, promocyjno-handlowe,

a) lokalne i regionalne np.:

- towarzystwa gospodarcze;
- stowarzyszenia branżowe;
- stowarzyszenia grupujące przedsiębiorców;
- stowarzyszenia inicjatyw gospodarczych;
- organa samorządu gospodarczego;
- lokalne, regionalne izby przemysłu i handlu;
- lokalne instytucje kapitału;
- fundusze gwarancyjne i kapitałowe;
- fundusze pożyczkowe i rozwoju;
- fundacje rozwoju;
- regionalne towarzystwa inwestycyjne;
- centra edukacji biznesu;
- agencje rozwoju regionalnego i lokalnego;
- agendy terenowe agencji rządowych;
- centra informacji gospodarczej;
- ośrodki innowacji i przedsiębiorczości;
- ośrodki badawczo-rozwojowe;
- inkubatory przedsiębiorczości;
- ośrodki jakości;
- ośrodki doradztwa rolniczego;
- podmioty wspierania inicjatyw lokalnych;
- podmioty pełniące funkcje doradcze, informacyjne i szkoleniowe oraz promocyjno-
- handlowe;
- agencje przekształceń przedsiębiorstw;

b) krajowe:

- Ministerstwo Gospodarki;
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego;
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP);
- Wojewódzkie Biura Pełnomocników Prezesa PARP;
- Agencja Rozwoju Przemysłu;
- Agencja Rynku Rolnego;
- Agencja Nieruchomości Rolnych;
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- Agencja Mienia Wojskowego;

- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
 - Urząd Regulacji Energetyki;
 - Urząd Komunikacji Elektronicznej;
 - Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji;
 - Krajowy Rejestr Sądowy (rejestr dłużników niewypłacalnych);
 - Komitet Badań Naukowych;
 - Komisja Papierów Wartościowych i Giełd;
 - Komisja Nadzoru Finansowego;
 - Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych;
 - krajowe izby gospodarcze; handlu i przemysłu;
 - Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A.;
 - Bank Gospodarstwa Krajowego;
 - Bank Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego Bud-Bank;
 - Bank Ochrony Środowiska;
 - Regionalne Instytucje Finansujące;
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
 - Fundusz Pracy;
 - Korporacja Ubezpieczeń Kredytu Eksportowego;
 - Fundusz Poręczeń Inwestycyjno-Eksportowych;
 - specjalne strefy ekonomiczne (14 stref);
 - Fundacja Wspomagania Wsi;
 - Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa;
 - Fundusz Mikro;
 - Krajowy System Usług;
 - Punkty Refundacji Szkoleń;
 - Doradztwo Specjalistyczne;
 - Punkty Konsultacyjno-Doradcze;
 - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich;
 - Narodowy Plan Rozwoju 2007-2013; Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015;
 - pomoc publiczna podmiotom gospodarczym;
- c) integrujących się gospodarek w ramach Unii Europejskiej:
- fundusze strukturalne: Europejski Fundusz Socjalny (1957); Europejski Fundusz Gwarancji i Orientacji Rolnych (1964); Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (1975); Jednolity Instrument Finansowania Rybołówstwa (1993);
 - inne fundusze: Fundusz Spójności (1994); Europejski Fundusz.

W korespondencji do doktryny instytucjonalizmu (Godlów-Legiędź 2005) można określić, że do podstawowych zadań infrastruktury gospodarczej należą także:

- obniżanie kosztów transakcyjnych w danej gospodarce;
- redukcja udziału szarej strefy, czarnego rynku oraz korupcji;
- wzmacnianie legalności działalności gospodarczej.

Materialne składniki infrastruktury gospodarczej mają charakter mierzalny. Są one z zasady bardzo kapitałochłonne oraz relatywnie cechują się krótkim okresem eksploatacji i zaspokajania pierwotnych potrzeb gospodarki, co wymaga dodatkowych nakładów inwestycyjnych na utrzymanie ich w technicznej sprawności. Zatem mogą one rodzić bariery w rozwoju danej gospodarki⁶ oraz generować wydatki, które w innym lepszym zastosowaniu przyniosłyby większe korzyści z punktu widzenia budowania potencjału konkurencyjności. Nasylenie gospodarki wysokiej jakości systemami technicznej infrastruktury poprawia jej atrakcyjność i jest atutem konkurencyjności⁷. Jakość, lokalizacja technicznych elementów infrastruktury, sposób ich wykorzystywania są efektami koncepcyjnych zdolności organizatorów ładu przestrzennego, którzy także decydują o sposobie zagospodarowania zasobów i rozwiązań technicznych funkcjonujących między podmiotami gospodarczymi. Projektowanie, wykorzystywanie i udostępnianie elementów technicznej infrastruktury jest zatem uzależnione od wiedzy, doświadczenia, umiejętności i zdolności ludzi. Wartości te są wynikiem oddziaływania głównie składników infrastruktury społecznej. Ona także wywiera decydujący wpływ na mentalność ludzi decydujących o instytucjonalnym ładzie gospodarczym, który może być atutem bądź barierą konkurencyjności gospodarki narodowej.

4. Elementy infrastruktury społecznej i ich role w kształtowaniu konkurencyjności

Infrastruktura społeczna posiada swoją specyfikę, która wynika z faktu, że jest ona z jednej strony demiurgiem (siłą sprawczą) infrastruktury gospodarczej, ale z drugiej strony jakość jej funkcjonowania i dostępność jest w dużym stop-

⁶ Ten fakt w odniesieniu do niskiego poziomu rozwoju systemu transportowego w Polsce podkreśla się w przesłankach przyjęcia „Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013” (2007). Stwierdza się w nim, że w żywotnym interesie Polski jest jak najszybsze stworzenie sprawnych połączeń transportowych z resztą Europy. Stan systemu transportowego w Polsce jest istotną barierą dla rozwoju przemysłu, handlu i usług. Ogranicza on także synergiczne oddziaływania, nie pozwalające na pełne wykorzystywanie istniejącego potencjału gospodarki, nauki, edukacji i kultury.

⁷ J. Marcinkiewicz i W. Solomianko (Pławgo 2005, t. 2) uzasadniają w układzie województw w Polsce, że stan infrastruktury jest istotnie skorelowany z poziomem rozwoju gospodarczego.

niu uzależniona od infrastruktury gospodarczej. W kontekście konkurencyjności gospodarki infrastrukturę społeczną można rozumieć jako systemowe artefakty, które bezpośrednio poprzez świadczone usługi kształtują poziom jakości życia oraz poziom rozwoju kapitału ludzkiego i intelektualnego (wiedza, umiejętności, witalność, satysfakcja, doświadczenie, przedsiębiorczość, aktywność zawodowa). System infrastruktury społecznej tworzą jej podstawowe składniki takie jak (Brdulak 2005; Brzozowska 2002; Fierla 2001; Gorynia, Łązniewska 2009; Pławgo 2005, t.1):

1) składniki systemu rozwoju badań, nauki i szkolnictwa wyższego: szkoły wyższe, instytuty naukowe, komitety badań naukowych, parki nauki, centra nauki;

2) składniki systemu oświaty i wychowania: żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie, szkoły zawodowe, centra kształcenia ustawicznego, ośrodki kształcenia nauczycieli, szkoły specjalistyczne;

3) składniki systemu kultury i sportu: sale widowiskowe, stadiony, urządzenia do uprawiania dyscyplin sportowych, biblioteki, filharmonie, opery, teatry, ośrodki radiowe, ośrodki telewizyjne, wystawy;

4) składniki infrastruktury turystycznej: parki zabytkowe; muzea; zbiory przyrodnicze; ogrody: botaniczne, dendrologiczne, palmiarnie, alpinaria, zoologiczne; zabytki architektury i budownictwa; obiekty historyczno-wojskowe; miejsca martyrologii; zabytki działalności gospodarczej i techniki; miejsca kultu religijnego; szlaki turystyczne;

5) placówki ochrony zdrowia: szpitale, przychodnie, sanatoria, pogotowia, ośrodki zdrowia;

6) instytucje opieki społecznej: ośrodki pomocy społecznej, domy opieki społecznej;

7) instytucje ubezpieczeń społecznych: zakłady: rentowe, emerytalne, ubezpieczeń od wypadków.

Komponenty infrastruktury społecznej można uznać za podwaliny infrastruktury gospodarczej. Jej rola wynika głównie z oddziaływania na rozwój kapitału intelektualnego, który jest uznawany za kluczowy atut konkurencyjności (Edvinsson, Malone 2001) i za efekt funkcjonowania kapitału ludzkiego. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, co podkreśla D.C. North (Godłów-Legiędź 2005), że rozwój społeczno-gospodarczy jest uwarunkowany instytucjami. Zatem uzasadnione staje się wyodrębnienie trzeciego typu infrastruktury, za który uznano systemową infrastrukturę instytucjonalną. Przenika ona wcześniej wymienione komponenty infrastruktury gospodarczej, społecznej oraz stanowi podstawy prawne do ich funkcjonowania i wykorzystywania.

5. Składniki i funkcje konkurencyjne systemowej infrastruktury instytucjonalnej

Instytucjonalne składniki występują w składzie infrastruktury gospodarczej i społecznej. Są one pochodnymi systemu reguł, które w ustrojach demokratycznych określają role ludzi, podmiotów gospodarczych i zakładów o charakterze publicznym. Reguły te są skodyfikowane i stanowią wyraz woli danego społeczeństwa. Tworzone są one w sposób bezpośredni przez daną zbiorowość ludzi bądź wybieranych przedstawicieli. Funkcjonują one w postaci systemu prawa, które jest podstawą struktury społecznej (Flis 2001), określonej poprzez role i pozycje społeczne jej członków oraz układy działań wyznaczonych i kontrolowanych przez stosunki społeczne. Zatem system prawa, system instytucji władzy, system wybierania i dobierania przedstawicieli społeczeństwa do organów władzy tworzy systemową infrastrukturę instytucjonalną, która jest generatorem ładu ustrojowego i koncepcji tworzenia pozostałych atutów bądź barier konkurencyjności gospodarek, w tym składników infrastruktury gospodarczej i społecznej. Systemowa infrastruktura instytucjonalna to system instytucji publicznych funkcjonujących w strukturze władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, które kształtują ład ustrojowy danej gospodarki narodowej oraz realizują na jej rzecz zadania z zakresu bezpieczeństwa, rozwoju i modernizacji komponentów infrastruktury gospodarczej i społecznej. Istotę systemowej infrastruktury instytucjonalnej tworzą reguły dotyczące:

- zachowań ludzi, podmiotów gospodarczych i zakładów o charakterze publicznym;
- wprowadzania norm do danego systemu;
- egzekwowania przestrzegania wprowadzonych instytucji prawnych i układów działań.

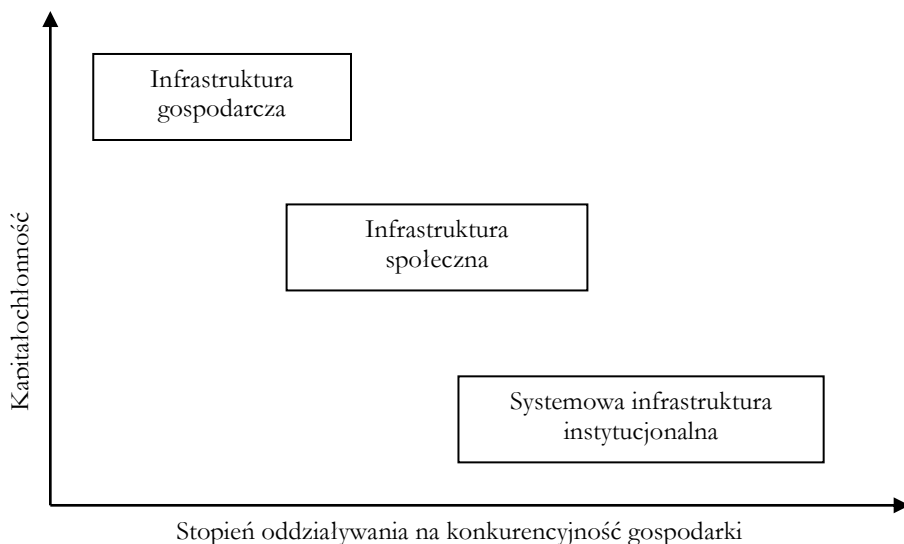
Główne składniki systemowej infrastruktury instytucjonalnej to:

- 1) ustrój polityczny i prawny: konstytucja, ustawy rozporządzenia, umowy międzynarodowe, zarządzenia, dyrektywy, uchwały;
- 2) instytucje systemu władzy ustawodawczej i przedstawicielskiej: referenda, ordynacje wyborcze, sejm, senat, rady;
- 3) instytucje systemu administracji: państwowej, samorządowej, specjalnej;
- 4) instytucje systemu władzy sądowniczej: sądy, trybunały, areszty, więzienia;
- 5) instytucje systemu bezpieczeństwa: wojsko, policja, straż pożarna, służby wywiadu, służby kontrwywiadu, służby ochrony mienia i osób.

Systemowa infrastruktura instytucjonalna w podejściu statycznym leży u podstaw innych form infrastruktury, kształtuje określony stopień efektywności adaptacyjnej danego społeczeństwa oraz wywiera silny wpływ na poziom

jakości życia ludzi, co w efekcie decyduje o dynamice zmian ustrojowych. Jest to sfera infrastruktury o relatywnie niskim stopniu kapitałochłonności, ale o najwyższym stopniu oddziaływania na konkurencyjność gospodarki (rys. 1).

Rys. 1. Miejsce i rola infrastruktury gospodarczej, społecznej i systemowo-instytucjonalnej w relacji do ich stopnia kapitałochłonności i oddziaływania na konkurencyjność gospodarki

Jakość systemowej infrastruktury w układzie dynamicznym jest pochodną przede wszystkim jakości funkcjonowania systemu oświaty, szkolnictwa wyższego, badań i rozwoju. Sprawność jej funkcjonowania zależy także od komponentów infrastruktury komunikacyjnej (sieci transportu i sieci łączności). Te czynniki wskazują, że z punktu widzenia konkurencyjności gospodarki główne jej wysiłki działania powinny być ukierunkowane na:

- rozwój systemów kształcenia, wychowania, badań i rozwoju;
- doskonalenie instytucji władzy i systemu prawnego;
- rozbudowę i modernizację systemu komunikacyjnego.

Pozostałe składniki systemu infrastruktury są w dużym stopniu pochodnymi od wyżej wymienionych, uznanych za kluczowe, sfer infrastrukturalnych.

Podsumowanie

Analizowanie struktury infrastruktury w układzie statycznym i dynamicznym w perspektywie konkurencyjności gospodarki i jej podsystemów jest kluczowym zagadnieniem nauk ekonomicznych nie tylko w ujęciu retrospektywno-opisowym i czynnikowym, ale także normatywno-systemowym. Ten obszar badań jest ważny ze względu na fakt, że elementy infrastruktury tworzą węzły sieci interpersonalnych, między podmiotami gospodarczymi i podsystemami gospodarczymi, między zakładami publicznymi, a pozostałymi uczestnikami życia społeczno-gospodarczego. Jakość ich funkcjonowania wywiera wpływ w długim okresie na wymianę wartości, które budują atuty konkurencyjności obejmujące stopień zaspokajania potrzeb ludzkich, stopień jakości życia i satysfakcji z aktywnego działania w danym społeczeństwie. To implikuje, że infrastruktura stwarza możliwości skracania czasu pracy jako uciążliwości oraz zwiększania stopnia dostępności aktorów życia gospodarczego do elementów infrastruktury społecznej, szczególnie umiejscowionych w sferze nauki, kształcenia, wychowania, kultury i sportu oraz turystyki. Ten postulat pozostaje w zgodzie z postrzeganiem konkurencyjności gospodarki przedstawionej przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

Literatura

Bralczyk J., (red.), *Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.

Brdulak J., (red.), *Rozwój elementów infrastruktury życia społeczno-gospodarczego*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2005.

Brzozowska K., *Infrastruktura publiczna jako kategoria ekonomiczna*, *Ekonomista* nr 1, 2002, s. 127-140.

Burdecka W., *Instytucje otoczenia biznesu*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2004.

Buszko A., *Kreowanie wiedzy w przedsiębiorstwie budowlanym*, Dom Organizatora, Toruń 2010.

Edvinsson L., Malone M.S., *Kapitał intelektualny*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.

Fierla I., (red.), *Geografia gospodarcza Polski*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2001.

Filipiak B., Ruszala J., *Instytucje otoczenia biznesu. Rozwój, wsparcie, instrumenty*, Difin, Warszawa 2009.

Flis M., *Antropologia społeczna Radcliffe'a-Browna z wyborem pism*, Zakład Wydawniczy „Nomos”, Kraków 2001.

Gilejko L., *Spoleczeństwo a gospodarka. Socjologia ekonomiczna*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2005.

Godłów-Legiędź J., *Główny nurt współczesnej ekonomii: od formalizmu do nowoczesnego instytucjonalizmu*. [w:] Landreth H., Colander D.C., *Historia myśli ekonomicznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.

Gorynia M., Łązniewska E., (red.), *Kompendium wiedzy o konkurencyjności*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.

Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1994.

Milczarek D., *Instytucje a wzrost gospodarczy w świetle badań empirycznych*, [w:] (praca zbiorowa), *Instytucje a polityka makroekonomiczna i wzrost gospodarczy*, Wydawnictwa UW, Warszawa 2006.

Mroziewski M., *Styl zarządzania jako instytucjonalny czynnik kreowania kapitału przedsiębiorczości organizacyjnej. Koncepcja ewolucyjno-normatywna*, Wydawnictwo UG, Gdańsk 2010.

Plawgo B., *Czynniki rozwoju regionalnego Polski północno-wschodniej*, t. 1, 2, Wyzsza Szkoła Administracji Publicznej w Białymstoku, Białystok 2005.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.

Wrona J., Rek J., (red.), *Podstawy geografii ekonomicznej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.

CONCEPT OF MODERN INFRASTRUCTURE ECONOMIC, SOCIAL AND INSTITUTIONAL IN THE COMPETITIVENESS. P. II

Abstract:

This article as second part of the study presents the structural conception of economic, social and institutional infrastructure. It stays in correspondence with factors that shape the competitiveness of modern economy. Content of the article also concerns the role of the major components of infrastructure in shaping the competitiveness of the national economy.

Key words: *economic infrastructure, social infrastructure, institutional infrastructure, the structure of the infrastructure.*